

státoobčanského slibu navíc závazek bránit stát neobsahuje.

5.6. Přísaha v rozhodnutích Ústavního soudu ČR

O významu slibu a přísahy několikrát judikoval Ústavní soud České republiky.

V rozhodnutí ze dne 20.6.2006, spis. zn. I. ÚS 655/05, se jednalo o stížnost proti rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru pro zvlášť závažné porušení služební přísahy. Mediální odezva této kauzy byla popsána v úvodu této práce. Policista se dopustil pokusu krádeže otvíráku na konzervy v hodnotě 499,- Kč v obchodním domě. Stěžovatel namítal, že služební přísahu neporušil, protože podle jeho výkladu se přísaha vztahuje pouze na výkon služby, přičemž v době pokusu krádeže ve službě nebyl. Ústavní soud takový přístup odmítl. Policista je do služebního poměru přijímán po náročném přijímacím řízení, ve kterém musí osvědčit mimo jiné vysoké morální a charakterové kvality, jež se následně promítají do služební přísahy, jako morálního závazku, že se bude chovat čestně a ukázněně. Policista proto musí postupovat čestně a ukázněně nejen při výkonu služebních povinností, ale také v soukromém životě.

V rozhodnutí ze dne 12. června 2003, spis. zn. IV. ÚS 553/02, byl řešen možný dvojitý dopad porušení předpisů příslušníkem Bezpečnostní informační služby jednak v rámci zákona č. 154/1994, o Bezpečnostní informační službě, a jednak v rámci trestněprávních norem. Stěžovatel odepřel splnění rozkazu nadřízeného a toto odůvodňoval vyšším principem mravním. Propuštění příslušníka odůvodňoval nadřízený orgán porušením služební přísahy podle tehdy platného ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 154/1994 Sb.

6. Závěr

Lež je většinou pojímána z verbálního hlediska - jako vědomá diskrepance mezi myšleným a řečeným o tom, co už pominulo. Rozpor mezi slíbeným a konaným bývá zase odsuzován jako falešné sliby nebo nedodržení slova, slibu, přísahy. Právo v institutu slibu tento fakt z oblasti morálky využívá. Uvědomme

si ale, že řečené nemusí znamenat myšlené, že člověk se svým mluvením může zacházet jako s konáním. Pokud ovšem to, co říkal (slíbil) dodrží, nehrozí mu sankce, i když si o tom, k čemu se verbálně zavázal a co i dodržel, „myslel své“. A to je nepochybně další funkcí slibu v právním řádu: uvést v jednotu (co nejintenzivnější) myšlené, řečené a konané. Cílem je vlastně možnost předpokládat jednotu mezi viditelnou a neviditelnou složkou lidského jednání (viz úvod této práce). „Být hrdým policistou“ neznamena chovat se jako hrdý policista, ale být jím. Jde o autentické morální vědomí, které ale stát nemůže své občany vyučovat. Jakási zákonná, oficiální morálka by se přeměnila na politickou ideologii²⁷¹. J. Havelka své slovníkové zpracování uzavírá pesimisticky: „Nelze přehlížeti..., že s poklesem morálky, jak jej lze zejména v posledních desetiletích pozorovati, ztratila přísaha značně na svém významu.“²⁷² Doporučuje *de lege ferenda*, aby se právní řád obešel bez zákonné přísahy, protože její časté porušování působí mravně destruktivně. Nejde jen o porušování slibů předepsaných v zákonech. Jejich působení slábne se silicím přesvědčením, že stát (nebo právní řád) je něco hodnotově bezobsažného nebo že je nutným zlem, které je třeba co nevíce omezit²⁷³. Někteří ideologové takový přístup považují za mravný²⁷⁴. Pokud by se takový postoj prosadil, bylo by opravdu vhodné se slibům a přísahám v zákonných textech vyhýbat. Předepsaná slova slibů, která se týkají morální složky osobnosti, by musela být volána do hluku stroje zvaného právo. Mravní vakuum by se pak v takovém „provozu“ nevyhnulo ani oněm slovům.

Tato práce zmiňuje několik aspektů vztahu občanů ke svému státu. Zmíněn byl i jejich poměr ke státním svátkům. Suchánek v tomto ohledu dochází k názoru, že pokud si státní moc i občané nejsou vědomi smyslu státní existence, pokud se již nerozpomínají na důvody vzniku a trvání svého státu, přestanou zpravidla slavit státní svátky a připomínat si pro národ významné dny. Jejich stát i oni sami se ocitají v krizi identity²⁷⁵. Podobný závěr činí Pavlíček, totiž že zničit definitivně stát zevnitř znamená rozložit státotvornou ideologii, zbavit

²⁷¹ Krsková, A., O normách a chaose, Právník 2/2002, str. 157

²⁷² cit. d. v pozn. č. 7, str. 698

²⁷³ Pavlíček, V., Je stát nepřítelem?, Listy 3/1998, str. 83

²⁷⁴ Jakl, L., Soukromé neřesti a veřejné ctnosti, Lidové noviny 12.10.1995, str. 5

²⁷⁵ cit. d. v pozn. č. 167, str. 114

občany ideje státnosti nebo ji zcela zdevalvovat²⁷⁶. Lze tak uzavřít, že smysl slibů a přísah v právním řádu bude zachován tehdy, jestliže bude existovat péče a vědomí o smyslu státní existence.

²⁷⁶ cit. d. v pozn. č. 261, str. 19